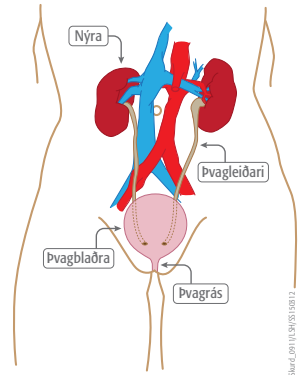

Skurðaðgerð á þvagleiðara

Aðgerð er gerð á þvagleiðara (pyeloplasty) vegna þrænginga. Yfirleitt er aðgerðin gerð með kviðsjá í gegnum 3-4 op á kviðvegg en í einstaka tilvikum þarf að gera opna skurðaðgerð. Gera þarf ráð fyrir að vera frá vinnu í 3-4 vikur eftir aðgerð.

Náttúru- og fæðubótarefni

Ráðlagt er að hætta notkun allra náttúru- og fæðubótarefna tveimur vikum fyrir aðgerð þar sem þau geta aukið hættu á blæðingu í aðgerð og haft áhrif á verkun lyfja sem notuð eru við svæfingu. Óhætt er að taka áfram inn fjölvítamín og steinefni.

Blóðþynningarlyf

Hætta þarf að taka blóðþynningarlyf fyrir aðgerðina, önnur en magnýl og hjartamagnýl, og er það gert í samráði við lækna þvafæraskurðeildar.

Næring og hreyfing

Gott er að byggja líkamann upp fyrir aðgerðina með því að hreyfa sig daglega, borða næringarríkan mat, taka inn vítamín og drekka orku- og próteinríka næringardrykki. Gott næringarástand flýtir fyrir bata og getur minnkað líkur á fylgikvillum aðgerðar.

Tóbaksnotkun og rafrettur

Reykingar, nef- og munntóbaksnotkun og nikótín í rafrettum hafa áhrif á bata eftir skurðaðgerð og geta seinkað því að sár grói og aukið hættu á fylgikvillum aðgerðar. Því er mikilvægt að hætta tóbaksnotkun 6-8 vikum fyrir aðgerð og vera tóbakslaus í að lágmarki tvær vikur eftir aðgerð. Þeir sem nota tóbak eru hvattir til að hætta og geta leitað aðstoðar á heilsugæslustöðvum eða á www.heilsuvera.is (netspjall, símaráðgjöf og fræðsluefni).

Aðstæður heima

Ef aðstæður heima fyrir eru þannig að þörf er á aðstoð eftir útskrift, er gott að huga að því fyrir eða strax við innlögn. Hjúkrunarfræðingar geta aðstoðað við að fá dvöl á sjúkrahóteli, fá heimilishjálp eða heimahjúkrun.

Undirbúningur fyrir aðgerð

Símaviðtal vegna svæfingar

Svæfingahjúkrunarfræðingur hringir í sjúkling nokkrum dögum fyrir aðgerð til að kanna hvort eitthvað er í heilsufari sem þarf að taka tillit til við fyrirhugaða svæfingu og veita tækifæri til að spyrja spurninga. Ef eitthvað er óljóst eða nánari rannsókna er þörf, er boðað í innskriftarviðtal á spítalanum fyrir aðgerðina.

Gott er að hafa lyfjalista við hendina, þar sem upplýsingar verða veittar í símtalinu um hvaða lyf má taka og hvaða lyf á ekki að taka fyrir aðgerðina, þar sem óæskilegt er að taka sum lyf fyrir svæfingu. Ef vandamál hafa komið upp eftir fyrri svæfingar, til dæmis miklir verkir, ógleði eða uppköst, er mikilvægt að segja frá því.

Innköllunarstjóri lætur vita ef þörf er á sérstökum rannsóknum til undirbúnings fyrir aðgerðina, svo sem blóð- eða þvagsýni.

Í símaviðtalinu verður spurt um:

- Fyrri reynslu af svæfingum
- Ofnæmi eða óþol fyrir lyfjum
- Hæð og þyngd
- Áfengisneyslu og reykingar
- Gervitennur og tannbrýr
- Heilsufar og sjúkdóma
- Lyfjanotkun, þar á meðal notkun náttúruylfja og fæðubótarefna

Kvöldið fyrir aðgerð

Fasta

Nauðsynlegt er að fasta fyrir aðgerð til að minnka hættu á fylgikvillum í tengslum við svæfingu. Löng fasta er þó ekki góð fyrir líkamann og fólki líður betur eftir aðgerð ef eftirfarandi leiðbeiningum er fylgt:

- Fá sér aukabita eða drykk áður en lagst er til svefnis kvöldið fyrir aðgerð.
- Ekki má borða mat síðustu 6 klst. fyrir komu á spítalann.
- Óhætt er að drekka tæra drykki (1-2 glös í senn) þar til 2 klst. eru í komu á spítalann. Tær drykkur er t.d. vatn, tær ávaxtasafi og mjólkurlaust kaffi og te.
- Þegar á spítalann er komið veitir starfsfólk upplýsingar um hvort og hve lengi megi drekka fram að aðgerð.
- Ekki má nota tóbak síðustu 2 klst. fyrir komu á spítalann.

Annar undirbúningur

Við innlögn á deild er gott að hafa með sér slopp eða þægileg föt, innískó og afþreyingarefni. Nota má farsíma en stilla þarf á hljóðlausu hringingu.

Aðgerðardagur

Sturta

Nauðsynlegt er að fara í sturtu áður en komið er á spítalann og þrifa naflann með bómullarpinna. Karlmennt þurfa að þvo vandlega án sápu undir forhúð. Klæðast þarf hreinum fötum eftir sturtuna og ekki má nota svitalyktareyði, krem, andlitsfarða, ilmefni, naglalakk eða skartgrip.

Mæting er á dagdeild 13D Landspítala Hringbraut, 3. hæð að morgni aðgerðardags. Hafa þarf með öll lyf sem tekin eru daglega en ekki má taka inn eigin lyf nema í samráði við lækni eða hjúkrunarfræðing.

Fyrir aðgerðina þarf að vera búið að undirrita samþykki fyrir aðgerð og svæfingu. Óvæntar aðstæður geta valdið því að aðgerðartími breytist. Til að tryggja öryggi er endurtekið spurt um mikilvæg atriði svo sem nafn, kennitölu, ofnæmi, föstu og tegund aðgerðar. Þegar komið er á skurðstofu fer fram frekari undirbúningur fyrir aðgerðina. Aðgerðin er gerð í svæfingu og tekur 2-4 klukkustundir og hefur þvagfæraskurðlæknir samband við aðstandanda að henni lokinni ef þess er óskað.

Eftir aðgerð

Eftir aðgerð fer sjúklingur á vöknunardeild í 2-4 klukkustundir og síðan á legudeild. Heimsóknir eru ekki leyfðar á vöknunardeild, en nánustu aðstandendum er velkomið að hringja. Eftir svæfingu getur orðið vart við hálssærindi sem hverfa að jafnaði á 1-2 dögum.

Verkir

Verkjalyf eru gefin á föstum tímum og eftir þörfum. Sjúklingur metur styrk verkja samkvæmt verkjakvarða þar sem 0 þýðir enginn verkur og 10 gríðarlegir verkir eða verstu hugsanlegu verkir. Mikilvægt er að láta vita um verki. Markmiðið er að vera vel verkjastilltur, geta hreyft sig með góðu móti og andað djúpt.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Engir verkir		Vægir verkir		Miðlungs verkir		Miklir verkir		Vægir verkir		Gríðarlegir verkir

Skurðsár

3-4 lítil skurðsár eru á kvið og er þeim lokað með saumi sem eyðist.

Drenslanga

Drenslanga liggur úr skurðsári til að hleypa út blóði og vökva sem safnast í sárabeð og er hún yfirleitt fjarlægð daginn eftir aðgerð.

Öndun

Súrefni er gefið um nef fyrst eftir aðgerð. Öndunaræfingar eru mikilvægar fyrir starfsemi hjarta og lungna og draga úr líkum á fylgikvillum eins og blóðtappa eða lungnabólgu.

Þvaglát

Þvagleggur er settur í þvagblöðru til að fylgjast með þvagútskilnaði fyrst eftir aðgerð og er hann fjarlægður 3-4 dögum eftir aðgerð.

Í aðgerðinni er einnig settur svokallaður JJ-stoðleggur milli nýra og þvagblöðru til að tryggja öruggt flæði þvags frá nýra. Hann getur valdið krömpum í þvagblöðru sem væg verkjalyf geta slegið á. Búast má við að þvag sé blóðlitað fyrstu dagana.

Stoðleggurinn er hafður í um fjórar vikur á meðan þvagleiðarinn er að gróa. Þá er hann fjarlægður í blöðruspeglun á göngudeild þvagfæra.

Matur og drykkur

Gefinn er vökvi í æð fyrst eftir aðgerð.

- Ef aðgerð er gerð um kviðsjá má drekka og fá fljótandi fæði samdægurs.
- Ef gerð er opin skurðaðgerð má byrja að dreypa á vökva að kvöldi aðgerðardags og fá fljótandi fæði daginn eftir.

Hreyfing

Hreyfing er mikilvæg eftir aðgerð til að flýta fyrir bata og bæta starfsemi hjarta og lungna. Hún dregur úr líkum á fylgikvillum eins og blóðtappa eða lungnabólgu. Hreyfing eykur einnig maga- og þarmahreyfingar. Best er að vera sem mest á fótum, ganga eða sitja í stól að minnsta kosti 4–6 sinnum á sólarhring.

Svefn

Eðlilegt er að svefnmynstur breytist, sérstaklega fyrstu dagana eftir aðgerð. Mikilvægt er að láta vita ef illa gengur að sofa.

Andleg líðan

Búast má við breytingum á andlegri líðan í tengslum við veikindi. Starfsfólk er reiðubúið að ræða við sjúkling og fjölskyldu um líðan þeirra. Einnig er hægt að kalla til aðra fagaðila til stuðnings.

Útskrift

Útskrift er áætluð daginn eftir aðgerð. Ef gerður er opin skurður er útskrift áætluð tveimur dögum eftir aðgerð.

Fyrir útskrift þarf að vera búíð að fá:

- Útskriftarfræðslu
- Fræðsluefni og kennslu um umhirðu þvagleggs
- Endurkomutíma á göngudeild 11A til að fjarlægja JJ-stoðlegginn eftir um fjórar vikur
- Lyfseðil fyrir verkjalyfjum ef þörf er á
- Lyfseðil fyrir sýklalyfjum sem á að byrja að taka áður en JJ-stoðleggur er fjarlægður

Útskriftarfræðsla

Verkir

Sjá fylgiblað um verkjameðferð eftir skurðaðgerð. Lyfseðill er sendur rafrænt í apótek.

Mataræði

Mikilvægt er að borða hollan mat og gæta vel að næringu til að byggja upp líkamann eftir aðgerðina. Æskilegt er að drekka um 1½–2 lítra af vökva á dag. Gott er að taka lýsi og annan D-vítamínjafa, sérstaklega yfir vetrartímann.

Þvaglát

Þvagleggur er fjarlægður í endurkomutíma um 3–4 dögum eftir aðgerð. Búast má við blóðlituðu þvagi og að sárt geti verið að pissa fyrst eftir að þvagleggur er fjarlægður. JJ-stoðleggurinn getur valdið ertingu sem lýsir sér oft með tíðum þvaglátum. Mælt er með því að drekka vel, um 1,5–2 lítra á dag, á meðan JJ-stoðleggur er í þvagleiðaranum.

Skurðsár

Skurðsárum er lokað með saumum sem eyðast. Yfir þeim eru límplástrar sem hafðir eru yfir sárum þar til þeir losna af. Fylgjast þarf með útliti skurðsára með tilliti til roða, bólgu og vessa. Gott er að nota spegil við að skoða sárið en forðast þó alla óþarfa snertingu við skurðsár. Óhætt er að fara í sturtu en ekki er ráðlegt að fara í baðkar eða sund fyrr en sár eru vel gróin. Ör eftir skurðaðgerð eru viðkvæm fyrir sterku sólarljósi í allt að 12 mánuði eftir aðgerð.

Hreyfing

Forðast þarf áreynslu í 4–6 vikur eftir aðgerð og varast að lyfta eða bera hluti þyngrri en 5 kg, til dæmis innkaupapoka. Mikilvægt er að hreyfa sig daglega og eru gönguferðir góður kostur til að byggja upp þrek.

Kynlíf

Almennt má hefja kynlíf þegar fólk er tilbúið til þess, en ráðlegt er að varast beinan þrýsting á skurðsvæðið.

Svefn og hvíld

Búast má við þreytu og úthaldsleysi fyrstu mánuðina eftir aðgerð. Gott er að ná a.m.k. 6–8 klst. nætursvefni og hvíla sig yfir daginn ef þörf krefur. Góð næring, hreyfing, slökun og verkjameðferð getur dregið úr þreytu.

Vinna

Ráðlögð er hvíld frá vinnu í 3-4 vikur en það fer eftir eðli starfs og líðan. Veikindavottorð eru afgreidd í endurkomutíma.

Hafa á samband við göngudeild þvagfæra (á dagvinnutíma) eða þvagfæraskurðeild ef eftirfarandi einkenni gera vart við sig fyrstu þrjár vikurnar eftir aðgerð:

- Líkamshiti verður hærri en 38°C
- Verkir minnka ekki við verkjalyf
- Blæðir eða vessar úr skurðsárurum
- Roði eða bólga er í kringum skurðsár
- Stöðug ógleði, uppköst eða niðurgangur er til staðar
- Sýkingareinkenni eru til staðar s.s. hiti, hrollur eða illa lyktandi þvag

Í neyðartilvikum er leitað á bráðamóttöku eða hringt í 112

Eftirlit

- Endurkomutími á göngudeild þvagfæra 11A til að fjarlægja þvaglegg.
- Tími í myndatöku af nýra (urografia) um viku eftir aðgerð.
- Endurkomutími á göngudeild þvagfæra 11A um fjórum vikum eftir aðgerð, þar sem JJ- stoðleggur milli nýra og þvagblöðru er fjarlægður og viðtal lækis fer fram. **Byrja þarf töku sýklalyfs kvöldinu áður.**

Símanúmer

Dagdeild 13D, opin virka daga klukkan 07:00-20:00	543 7480
Göngudeild þvagfæra 11A	543 7100
Kviðarhols- og þvagfæraskurðeild 13EG	543 7500

Sjúklingum og aðstandendum er velkomið að hringja ef spurningar vakna.

Verkjameðferð eftir skurðaðgerð

Verkir

Flestir finna fyrir verkjum eftir skurðaðgerð. Oftast er um að ræða verki sem tengjast skurðsvæði. Mismunandi er hvernig fólk upplifir verki og þarf verkjameðferð að taka mið af reynslu hvers og eins. Mikilvægt er að draga úr verkjum eins og kostur er því verkir geta seinkað bata.

Verkjalyf

Taka á verkjalyf samkvæmt ráðleggingum. Yfirleitt er heppilegast að taka verkjalyf reglulega yfir daginn. Ekki er æskilegt að biða eftir því að verkir verði slæmir áður en lyfin eru tekin. Erfiðara er að ná stjórn á verkjum ef þeir verða slæmir. Ef verkir eru enn til staðar þrátt fyrir að verkjalyf séu tekin reglulega má taka verkjalyf til viðbótar samkvæmt ráðleggingum. Smám saman er dregið úr töku lyfjanna með því að minnka skammta eða taka lyfin sjaldnar. Ráðlagt er að hætta fyrst töku sterkra verkjalyfja (t.d. tramadol, oxycodone). Síðan er dregið úr töku annarra verkjalyfja. Ef þörf er á lyfseðilsskyldum verkjalyfjum er lyfseðill sendur rafrænt í apótek.

<p>Verkjalyf tekin reglulega:</p> <p>Lyf: Skammtur: Hversu oft á að taka lyfið?</p> <p>Lyf: Skammtur: Hversu oft á að taka lyfið?</p>	<p>Viðbótar-verkjalyf:</p> <p>Lyf: Skammtur: Hversu oft má taka lyfið?</p>
--	---

Algengar aukaverkanir verkjalyfja

Aukaverkanir eru mismunandi eftir lyfjum. Algengt er að finna fyrir hægðatregðu og ýmiss konar óþægindum í maga. Ekki er víst að allir finni fyrir þessum einkennum.

Hægðatregða

Vinna má gegn hægðatregðu með því að drekka glas af sveskjusafa að morgni, borða gróft kornmeti, grænmeti og þurrkaða ávexti. Einnig er hægt að kaupa trefjahylki eða duft í apóteki eða matvöruverslun. Nauðsynlegt er að drekka um það bil 1,5 lítra af vökva á dag. Hægt er að kaupa hægðalyf án lyfseðils í apóteki.

Magaóþægindi

Æskilegt er að taka lyfin með glasi af vatni eða máltíð. Fólk sem hefur fengið magasár eða magabólgur þarf að ráðfæra sig við lækni áður en bólgueyðandi verkjalyf eru notuð.

Slævandi áhrif

Sum verkjalyf skerða aksturshæfni og því má ekki aka bíl á meðan þeirra er þörf.

Önnur verkjameðferð

Aðferðir sem hafa reynst vel eru slökun, að hlusta á tónlist og dreifa athyglinni. Ekki er æskilegt að nota heita eða kalda bakstra á skurðsár meðan það er að gróa, nema í samráði við heilbrigðisstarfsmann.

Hafa þarf samband við deildina ef eftirfarandi einkenna verður vart:

- Verkir eru slæmir þrátt fyrir töku verkjalyfja
- Aukaverkanir koma í veg fyrir að hægt sé að taka lyf
- Ofnæmisviðbrögð koma fram (kláði, útbrot, öndunarerfiðleikar)
- Mikill sljóleiki er til staðar